

Konsulttien asiantuntijuuden arviointi rajat ylittävissä arktisissa energiahankeissa

Olemme kiinnostuneita **arktisen energian tulevaisuudesta**, sillä energia on korkealla monen arktisen maan poliittisella agendalla. Venäjällä, johon keskitymme, arktinen nähdään keskeisenä tulevaisuuden luonnonvarojen varastona. Teemattinen fokuksemme on energian ja (epä)tasa-arvon suhteessa arktisissa yhteisöissä sekä uusiutuvan energian potentiaalisissa sosioekonomisen kehityksen edistämisessä.

Julkisen ja yksityisen sektorien välissä olevat toimijat, kuten konsulttiyritykset, ovat arktisella alueella merkittävässä asemassa, ja tutkimuksemme puretuukin siihen, mitä tapahtuu yksityisen ja julkisen, valvojan ja valvotun välimaastossa. Välitason toimijat voivat kuitenkin edustaa niin julkisia ja yksityisiä kuin kolmannen sektorinkin tahoja. Arktisen luonne perifeerisenä, päätöksentekokeskuksista kaukana sijaitsevana alueena korostaa välikäden toimijoiden roolia energiaan liittyvässä hallinnassa. Ovatko siten välikäden toimijat, kuten konsultit, pahoja vai hyviä 'poliiseja'? Toisaalta ne silloittavat eri toimijoiden välisiä ristiriitaisiakin intressejä, edistävät hankkeita, tukevat ja valvovat sääntöjen noudattamista sekä tuottavat erikoistunutta tietoa ja osaamista. Toisaalta ne ajavat myös omia intressejä, ja siten vääristävät kilpailua sekä käyttävät väärin säätelijän asemaansa.

Tapaustutkimuksissamme selvitämme empiirisesti, kuinka välikäden toimijat vaikuttavat arktisen energiamaiseman muotoutumiseen. Fokukssamme ovat arktisen merenkulun ja satamakehittämisen sekä uusiutuvan ja bioenergian toimialat.

Arktisen merenkulun saralla keskitymme välikäden toimijoihin, jotka tulkitsevat ja fasilitoivat merenkulun säätelyä sekä satamiin, jotka toimivat liikenteen solmukohtina, taloudellisen toiminnan klustereina ja tiloina, joissa vääjäämättä joudutaan määrittämään yksityisten ja julkisten intressien rajoja. Kysymme muun muassa käyttävätkö vakuutusyhtiöt kauan odotettua polaaristen merialueiden säädöstöä (Polar Code) uutena 'työkalupakkina', sekä selvitämme satamien roolia energiahankeiden edistäjinä, ts. pyrimme katsomaan, kenen tavoitteita edistetään nykyisen politiikan oloissa. Tutkimuksen tässä vaiheessa johtopäätöksemme on, että merenkulun saralla vallitsee ns. Polar Code-paradoksi: vaikka arktisen merenkulun riskeihin on normatiivisesti vastattu, käytännössä välikäden toimijat eivät tunne koodistoa ja jatkavat vanhoja käytäntöjä, kuten räätälöimällä toimintatapoja tapauskohtaisesti sekä keinottelemalla palveluidensa hinnoittelulla. Jamalin-niemimaan Sabetan satama-tapaustutkimuksemme kautta olemme havainneet, että siirtymä nesteytetyn kaasun (LNG) satamasta monitoimisatamaksi on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että ilmastonmuutoksella on alueella suotuisia vaikutuksia, ja löydetään yhteistyöhön kykenevät tahot, jotka voivat pitkäkestoisen poliittisen tuen avulla kehittää satamalle elintärkeitä sisämaan logistisia yhteyksiä.

Bioenergian ja uusiutuvan energian saralla tarkastelemme mahdollisuuksia säästää rahaa ja lisätä paikallista energiaturvallisuutta siirryttäessä kivihiilellä ja polttoöljyllä toimivista lämpölaitoksista bioenergiaa hyödyntäviin voimaloihin Venäjän subarktisissa, perifeerisissä kaupungeissa. Uusiutuvan energian käytön edistämisen tärkeyttä on alleviivattu niin Venäjän valtiollisessa kuin alueellisessakin energiapolitiikassa viimeisen vuosikymmenen, kahden aikana, mutta konkreettiset edistysaskeleet ovat olleet vähäisiä. Siksi kysymme, miksi alue- ja paikallishallinto ei ole kyennyt muutokseen tällä saralla tunnistamalla eri

energiamuotojen oikeuttamisen lähteitä ja keinoja. Siitä huolimatta, että teollisuus- ja talouspiirit, kuten metsäteollisuus, ovat Venäjän Pohjolassa todennäköisempiä ja vahvempia uusiutuvan energian edistäjiä kuin esimerkiksi ympäristöjärjestöt, lämpövoimaloiden modernisointi on ollut hidasta. Yksi selitys löytyy siitä, että bioenergiaprojekteissa ei ole riittävästi huomioitu vallitsevien taloudellisten ja poliittisten instituutioiden rakenteita sekä energiainfrastruktuurin merkittävää inertiaa. Myös silloittavien välikäden toimijoiden puute on omiaan vaikeuttamaan tätä prosessia.

Lisätietoja:

Professori Veli-Pekka Tynkkynen, Helsingin yliopisto, Aleksanteri-instituutti

veli-pekka.tynkkynen@helsinki.fi